

Formidlingscamp på Lampedusa

Formidling av stille bøker

Innhold

Formidlingscamp på Lampedusa	2
Biblioteket	4
Bibliotekrommet.....	6
Organisering av campen.....	7
Morgen og formiddag: formidling til barn	8
Etter lunsj.....	9
Ettermiddag på biblioteket	12
Kveldsarrangement.....	13
Ekskursjon – tur til Garden of Memory.....	14
Oppsummering av oppholdet.....	15
Flere formidlinger	16

Formidlingscamp på Lampedusa

En uke i året inviterer IBBY Italia til «Silent book camp» på biblioteket på Lampedusa. De som deltar på campen er frivillige fra hele verden, og er alt fra bibliotekarer, til lærere, litteraturformidlere, historiefortellere og illustratører. Den ble arrangert for første gang i 2014. I år ble den arrangert 22.-29. oktober, og selv om det var en overvekt av italienske deltakere, deltok frivillige fra flere andre europeiske land.

Fra Vestland fylke deltok Henriette Sverre og Mariell Wilhelmsen Vågen fra Bergen Offentlige bibliotek og Astrid Sundset Moe fra Vestland fylkeskommune. I løpet av campen utforska vi nye formidlingsmetoder gjennom aktiv formidling til barn og unge og deltaking i aktiviteter som verksteder med tema som grenser, hva det vil si å være flyktning, stillebøker, produksjon av dikt og mer. I tillegg har vi vært med på daglig drift av biblioteket. Det svarer til læringsmål innenfor pedagogisk kompetanse. Formidling og bruk av stillebøker gjør litteraturen tilgjengelig på tvers av språkbarrierer. Å gi gode litteraturopplevelser på tvers av språk, er inkluderende fordi det gir barn og unge felles opplevelser. Stillebøker gir også tilgang på historier for de som ikke liker eller behersker å lese.

Fakta om IBBY

The International Board on Books for Young People (IBBY)

Internasjonal ideell organisasjon som arbeider for å bringe bøker og barn sammen

Etablert/opprettet 1953 i Zürich, Sveits

Består i dag av 80 nasjonale seksjoner fra hele verden, IBBY Italia er en av disse.

Medlemmar i organisasjonen er forfattarar, illustratørar, bibliotekarar, pedagogar, forleggarar, forskarar og alle andre som trur på boka, bilete og forteljinga sin betydning for barn og unge.

(kilde: ibby.org)

Lampedusa er en typisk ferieøy for mange italienere. Hovednæringene til de som bor der er turisme og fiske. Øya er Italias sørligste punkt, og ligger nærmere Tunisia enn resten av Italia. Beliggenheten gjør øya til en av de fremste inngangsportene til Europa for immigrantene og flyktningene som tar den farlige båtveien fra Afrikas kyst til Europa. Innbyggerne på øya har vært vitne til menneskelige tragedier i eget farvann med båtforlis og døde som skylder opp på strendene. I tillegg kommer alle de som overlever båtferden, og blir tatt i havn på øya. og havner med båtforlis og døde. Med en

befolkning på knappe 6000, har båtflyktningene satt sitt preg på øya både for menneskene som bor der og i nyhetsbilde. Det er dette bakteppe og grunnen til at biblioteket ble opprettet.

Fakta om Lampedusa

Størrelse: 20,2 km²

Del av kommunen Lampedusa e Linosa, som består av øyene Lampedusa, Linosa og Lampione, og er den sørligste delen av Italia

Innbyggertall: rundt 6000

Nærmeste fastland er Tunisia (113 km unna).

Viktige næringer: fiske, fiskeforedling og turisme

Stranda Spiaggia dei Conigli («Rabbit Beach») ble kåret til den vakreste stranda i verden av Tripadvisor

Siden tidlig 2000-tallet har øya vært en av de fremste inngangsportene til Europa for migranter.

(kilde: Wikipedia og snl.no)

Biblioteket

Bilde av biblioteket. Foto: Henrikke Sverre.

Biblioteket på øya har en unik samling ordløse bøker. Det ble opprettet i 2014 av IBBY Italia, og før dette var øya uten bibliotek. De så et behov for et tilbud av bøker til både italienske barn og flyktninger. Opptakten til etableringen av biblioteket var et internasjonalt prosjekt og utstilling: «Silent Books. Final Destination Lampedusa». Prosjektet samlet inn 100 ordløse bøker fra fire kontinent og mer enn 20 land. Dette ble stilt ut under en barnebokmesse i Roma, og deretter sendt rundt på turne i Italia og internasjonalt, før den endelig kom fram på Lampedusa der de etablerte biblioteket i 2014.

Det ble fort et samlingspunkt for aktivitet, for utlån av bøker, språktrening, kulturutveksling og generell hjelp og veiledning til alt fra bøker til rettigheter (for migrantene). De første årene kunne flyktningene gå fritt rundt på øya og da kunne de bruke biblioteket. Men de senere årene har Italia og EU strammet inn på flyktningpolitikken, og de som kommer til øya i dag blir internert på et senter for flyktninger. De får ikke lenger lov til å bevege seg rundt på øya. I dag er biblioteket et kjærert tilbud til lokalbefolkningen, og spesielt barna.

Foto: Astrid Sundset Moe

Donasjoner av nye ordløse bøker utvider samlingen.

Bibliotekrommet

Inne på biblioteket er det en egen hylle med stillebøker. Disse er sortert etter språk. Bergen offentlige bibliotek hadde med seg en bunke med stillebøker donert av forlag i Norge, så under oppholdet fikk Norge en egen hylle. En av disse bøkene ble lagt ut på Bergen bibliotek sin instagram som boktips til helgen, scann QR-koden for å se innlegget.

Foto: Henriette Sverre

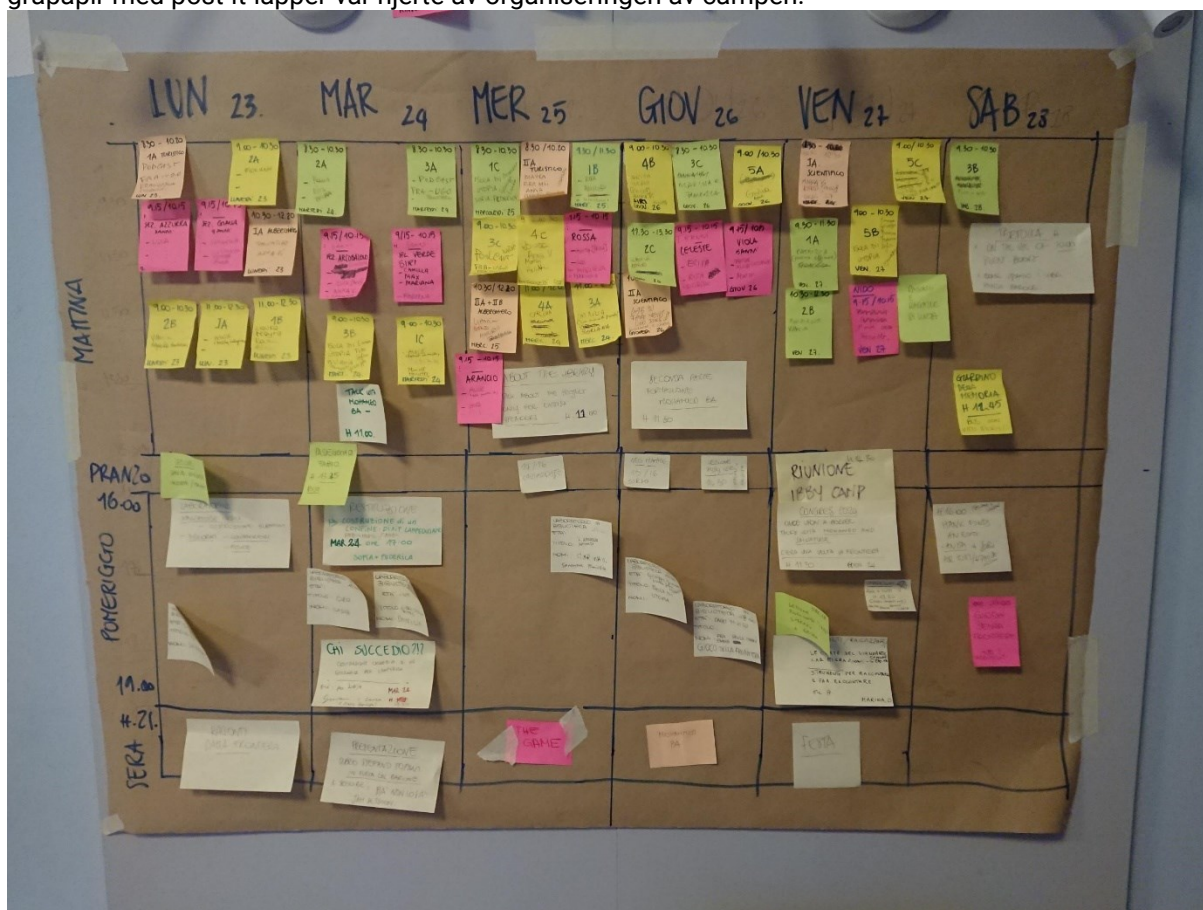
Foto:
Henriette
Sverre

Biblioteket har i tillegg til stillebøker en del bildebøker, skjønnlitteratur og faktabøker til voksne og barn. Biblioteket er gjennom året tilgjengelig for klasser etter avtale, og er bemannet med frivillige i faste åpningstider. På campen, en uke i året, er det permanente teamet med frivillige styrket med både erfarne og nye formidlere fra Italia og andre land.

Organisering av campen

Programmet på campen kan grovt sett bli delt inn i fire deler. På formiddagen var det formidling til barn og unge, etter lunsj kunne det være verksteder og foredrag, fra 16.00 var biblioteket åpent for befolkningen og på kvelden var det enten foredrag eller underholdning for deltakerne på campen. Et gråpapir med post-it-lapper var hjerte av organiseringen av campen.

Bilde av timeplanen for campen med post-it-lapper. Foto: Astrid Sundset Moe.

Morgen og formiddag: formidling til barn

Hver dag startet med formidling til barnehager og skoleklasser, det var mellom 6-7 grupper daglig. I barnehagen var det mest vanlig at man dro til dem for å ha opplegg. Mens gruppene for skoleklasser ble gjennomført den store plassen utenfor biblioteket, her lånte man bord fra en restaurant som lå ved siden av.

Gruppene var inndelt som følger:

Infant: 3 - 6 år

Primaria: 6 – 10 år

Meide: 11 – 13 år

Superioi: 14 – 19 år

Fra et oppstartsmøte på søndag og utover uken kunne man skrive seg på lappene inntil aktiviteten/formidlingen var fullbooket. På hvert opplegg var det ofte to ansvarlige personer som lagde opplegget og man kunne melde seg som hjelper. Som hjelper kunne man noen ganger få mulighet til å bidra inn i opplegg, og siden formidlingsøktene kunne være opptil to timer, var det mulig å kombinere forskjellige opplegg. Mange av formidlerne hadde ferdige opplegg med seg ut på øya. Det er ikke alt det er mulig å få tak i på øyen så mye måtte man ta med seg ut for å få gjennomføre planlagte formidlingsstunder som tenkt.

Men i tillegg til opplegg som var planlagt før man reiste, var det behov for å lage formidlingsstunder for å få fylt opp alle formidlingsstundene som var avtalt med barnehager og klasser. Det var åpne poster i programmet som måtte fylles, og der kunne man samarbeide for å komme fram til formidlingsopplegg. Mariell og Henriette tok for eksempel ansvar for en formidling for italienske to-åringer. I utgangspunktet skulle de bare være med som hjelpere, men de som skulle ha ansvar for opplegget måtte trekke seg på grunn av flyreise hjem. Da tenkte Mariell og Henriette at dette var en perfekt utfordring der de virkelig fikk prøvd å formidle en stillebok uten å kunne språket.

De valgte boken "Float" som var lett å formidle med hjelp av kroppsspråk, konkrete og sang. Henriette dramatisert handlingen, mens Mariell bladde og viste fram illustrasjonene. Med lånte musikkinstrumenter laget de lydeffekter.

Det ble en kortere formidlingsstund enn tenkt fordi barna begynte å bli trøtt og lei. Lokalene var ikke helt egnet til en så stor gruppe med små barn, og barna ikke var så vant til å bli lest for i gruppe.

Boken "Float" ønsker Mariell og Henriette å prøve å formidle på samme måte i Norge, så det blir spennende å se hvordan den vil fungere her.

Mariell og Henriette klar til formidling av boken Float. Foto: Astrid Sundset Moe

Astrid var hjelper på flere formidlinger til eldre barn. Der var det generelt mer bruk av språk og tale. I en formidling, som også var et verksted, var lyrikk tema. Bidraget ble der å oversette alt som ble sagt på engelsk til norsk høyt, samt å resitere dikt på norsk, og deretter på engelsk. Det er et eksempel på hvordan ansvarlige for formidlingen og de som bidrar setter sitt preg på stunden. I denne formidlingsstunden ble det brukt tre språk: italiensk, engelsk og norsk, og alt ble sagt på alle tre språkene. Når de etterpå skulle skrive egne dikt, ble de oppfordret til å bruke flere språk og den lokale dialekten.

Etter lunsj

Etter formidlingsstunder på morgenen, var det gjerne tid for lunsj. Og rundt lunsjtider, eller rett etter, kom det i løpet av uken opp aktiviteter på tavlen som deltakere på campen og andre tok initiativ til. Et eksempel på dette var Mohamed Ba, som var immigrant og hadde bodd i Italia i 19 år og var italiensk statsborger. Han tok initiativ til en samtale/verksted om hva det ville si å høre til og hva grenser er. Han snakket først om sin egen opplevelse og filosofisk om det å være fremmed og på et nytt sted, før

tilhørerne fikk oppgaver å løse i grupper. Andre eksempel er to studenter som holdt på med en masteroppgave om grenser. De arrangerte et verksted der alle trakk hvert sitt bilde som var tatt på Lampedusa. Man oppdaget fort at disse bildene var knyttet til flyktningsituasjonen. Alle skulle si et ord de assosierte med bildet før det ble festet til et garnnøste som gikk fra person til person for å forme grenser. Dette symboliserte til slutt at ingen grenser er fastsatte, de går mellom mennesker og krysser hverandre underveis.

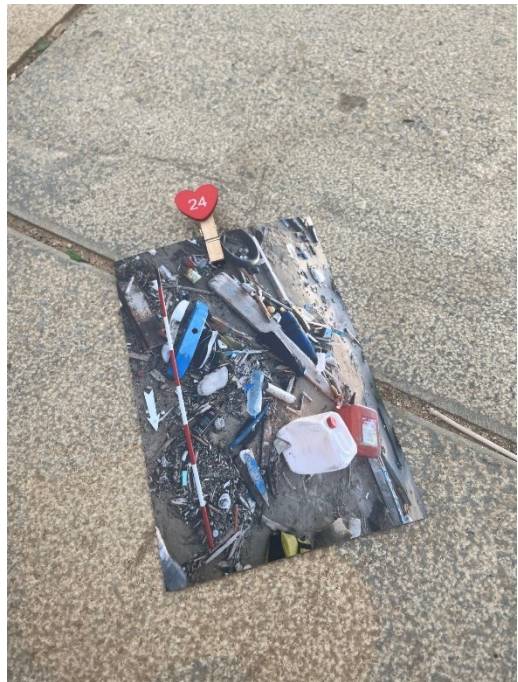

Foto: Henriette Sverre.

Foto: Mariell Wilhelmsen Vågen

En av tingene vi fikk vite fra en som selv hadde kommet til Lampedusa fra Tunisia var at han husket at båtene hadde arabiske navn som gjerne symboliserte håp. Når vi senere i oppholdet fikk oppleve en båt som ankom en av strendene så vi at denne båten hadde et arabisk navn. Dette var en sterk opplevelse som gjorde stort inntrykk på oss. Båtene kommer egentlig ikke i land på denne måten lengre, men rett inn til kystvakten som gjerne følger de i land.

To dager ble det i dette tidsrommet vist opptak av foredrag med to stillebøker-forfattere. Det ene var David Wiesner, og han fortalte litt om hvordan han arbeidet fra ide til ferdig bok, i tillegg brukte han tid på å snakke om kommunikasjon og arbeid han fikk tilsendt fra skoleklasser. Blant annet hadde noen klasser laget tekst til bøkene hans, satt opp teaterstykker og laget animasjonsfilmer. I boken «Mr. Wuffels» er det romvesen som snakker et symbolspråk, dette hadde barn oversatt og skrevet ned. Særlig denne ideen med å skrive ned teksten barn finner i de stille bøkene var en ide Mariell og Henriette ønsker å ta med seg videre.

Suzy Lee hadde et fokus på illustrasjonene sine i foredraget og vi ble presentert ulike bøker. En av de var boken «Estate» som er illustrasjoner, bildeform av *Four Seasons* av Vivaldi.

Det meste av dette foregikk på italiensk, og ble simultanoversatt til engelsk av frivillige som behersket både italiensk og engelsk.

Ettermiddag på biblioteket

Mellom 16.00-19.00 var biblioteket åpent for alle. Her fikk vi sett mye hvordan særlig de som kunne italiensk brukte ordløse bøker sammen med barna. Vi fikk og lest for noen selv, de litt eldre barna brukte mye google translate for å snakke med oss. Barn vi hadde møtt gjennom formidlingsopplegg kom igjen på kvelden og vi ble litt kjent med noen av de etter hvert. Vi merket at hele øya var klar over lbby-camp og når vi traff igjen barn sammen med foreldre fortalte de om oss fra biblioteka.

På disse kveldene var det og ulike aktiviteter for barna, noen av de vil vi presentere nå.

En ettermiddag arrangerte Mariell og Henriette maling med Sphero som de hadde tatt med seg fra Norge. Sphero er en robotball som styres via mobilen. Man kan bruke blokkprogrammering eller joystick som de brukte her. Dette er en del av et opplegg som er gjennomført på Bergen Offentlige bibliotek med bøkene til Herve Tullet hvor vi bruker farger fra boken til å male som dere ser på bildene. Her hadde vi med en gruppe med barn i variert alder.

Foto: Henriette Sverre

Kveldsarrangement

Kl. 21.00 var det et kveldsarrangement av et eller annet slag. Første kvelden var det et møte med to som arbeidet for frivillige organisasjoner med flyktninger som kom til øya. De fortalte mye om systemet rundt ankomst til Lampedusa og snakket om situasjonen i september i år hvor mottakssystemet kollapset og lokalbefolkningen åpnet opp hjem, restauranter og kirken for å ta imot menneskene som kom.

Foto: Mariell Wilhelmsen Vågen

Dette er bilder vi selv har tatt, trolig kom denne båten som er avbildet i september. Den var ikke der under forrige IBBYcamp og båtene som kommer inn til Lampedusa blir fulgt i land, tatt opp og kjørt til

en plass de kalte for gravplassen. Vi så under vår tid på Lampedusa flere båter bli kjørt vekk på tilhengere. Tomme vannflasker med arabiske merkelapper fant vi flere steder på øya. Andre kvelder var for eksempel boklansering, band som spilte og bildevisninger.

Ekskursjon – tur til Garden of Memory

3. oktober 2013 hvor 368 mennesker mistet livet i et stort båtforlis. Vito Fiorino, var en av de første som kom til ulykkesstedet. På minnestedet, som har utsikt over sjøen der båtflyktningene kjempet for livet i vannet, fortalte han om hva han opplevde denne dagen og hvordan han i ettertid har arbeidet for å spore opp navene på alle som døde denne dagen. Han var på fisketur da han hørte skrik, og oppdaget mange mennesker i havet. Han fortalte at mange av de som kjempet for livet var nakne eller hadde lite klær på og var dekt av olje, som gjorde det vanskelig å få tak om dem og få dem opp i båten. Det var sterkt å høre han fortelle fra den dagen, om hvordan fiskebåten ble breddfull av mennesker, og at de måtte stoppe å ta om bord folk mens det ennå lå skrikende folk i havet. Han har vært en pådriver for Garden of Memory som har en plante for hver av de 368 menneskene. Der er det plantet en plante for hver person som døde i forliset. Han har vært opptatt av at de skal omtales med navnene sine og ikke nummer. De har klart å finne navn på nesten alle menneskene som mistet livet denne dagen. Det er også et minnesmerke på øya med alle navnene.

Det første bilde er et minnesmerke med navnene på alle de har klart å identifisere som omkom i forliset. Det andre bildet er fra Garden of Memory. Der er det plantet en plante for hver person som omkom.
Foto: Mariell Wilhelmsen Vågen

Oppsummering av oppholdet

Dette er i grove trekk en beskrivelse av campen. Det er en camp der innholdet og opplevelsen er helt avhengig av deltakerne, og Debra Soria, organisator og representant fra IBBY Italia, var tydelig på at hver camp er unik fordi de alle har deltakere som setter sitt preg på campen. Oppsummert kan vi si at det å være deltaker på campen var en veldig givende og annerledes erfaring. Det å kunne være så tett på lokale barn over tid gjorde at man fikk en slags tilhørighet til både barna og plassen.

Vi fikk kjenne på kroppen hvordan det er å ikke forstå språket som blir snakket rundt en. Alt gikk i hovedsak på italiensk, så vi var avhengig av å finne noen som kunne engelsk slik at de kunne oversette til oss. I møtet med barn brukte vi tydelig kroppsspråk i tillegg til at vi lærte oss noen få italienske ord. Vi ble også gode til å "lese" situasjonen og observere det som skjedde rundt oss.

Vi har lært mer om stille bøker og fikk se noen bli formidlet. Men vi skulle gjerne sett enda flere formidlinger av stille bøker. Henriette og Mariell fikk også prøve seg på formidling av en stillebok. Her var vi helt avhengig av å bruke et tydelig kroppsspråk, lyder, sang, bevegelse og konkrete.

Vi lærte også å samarbeide tett med ukjente mennesker fra ulike land og kulturer. Hele campen er lagt opp på en måte som oppmuntrer deltakerne til å være aktive, impulsive og ikke være for opphengt i planer. Det var en ny og ukjent erfaring for oss, som er vant til tydelige og også trygge rammer. Selv om campen først og fremst handler om å gi barna på øya et tilbud, er det en fin måte å lære på fordi det får en ut av komfortsonen og en opplever mestring i møte med utfordringene som dukker opp.

Flere formidlinger

Mariell og Henriette har tatt bilder og beskrevet flere formidlinger de bidro i og observerte, i tillegg til noen av aktivitetene som ble arrangert på ettermiddagen.

Foto: Henriette Sverre

Formidling om grenser «Her kommer ingen forbi» og «Il muro»

Her ble det brukt bøker med litt tekst, begge bøkene handlet om grenser og det å krysse eller ikke krysse en grense. Il Muro har en mur som stikker opp på midten av alle sidene.

De som hadde opplegget snakket italiensk og kunne lese bøkene for barna.

Det var lagt inn mye tid til aktiviteter etterpå der barna fikk lage sin egen fysiske grense/mur på et ark og sette på mennesker på hver side av grensen. Om man dro i arket gikk grensen/muren ned. Dette

var en veldig fin og konkret aktivitet som virkelig passet godt til bøkene. Dette opplegget viste hvordan man formidle grenser for yngre barn ved hjelp av litteratur og en konkret aktivitet.

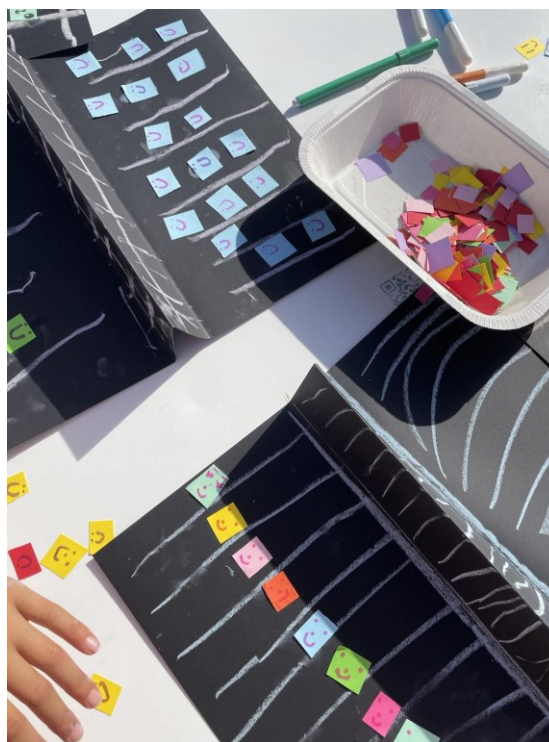

Foto: Henriette Sverre

Formidling av boken «L'ammiraglio si é preso il cielo»

Dette var et formidlingsopplegg der boken "L'ammiraglio si é preso il cielo" av Marianna Balducci ble lest for barna. Den handlet om en admiral som tok himmelen og det ble mindre og mindre himmel igjen.

Eleven her var 8 år og veldig kreative. De fikk alle en "bit av himmelen" som var tapet og som de skulle ha med i tegningen sin. Oppgaven var at elevene skulle tegne noe som de likte godt eller noe som de drømte om. En elev tegnet at han ville tilbake til barnehagen for der var det så gøy å leke. Det var stor frihet og uansett hva barna valgte så ble det rett. Oppleve det som en veldig fin aktivitet.

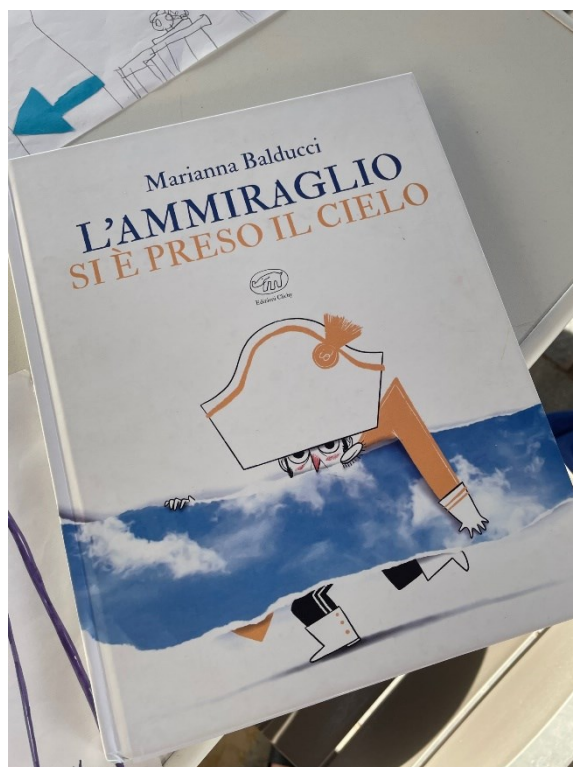

Foto: Henriette Sverre

Formidling om farger

Sammen med tre andre som var på lbbycamp dro Mariell til en barnehage og møtte en gruppe med 4-åringer. Her hadde de laget opplegget mens jeg var med som en hjelper. Dette skulle handle om farger. Hun begynte opplegget med å lese en ordløs bok om dyr: *Qui mange quoi* av Annette Tamarkin, illustrasjonene var i ulike farger og hadde klaffer som man kunne åpne og avsløre andre farger. På forhånd hadde hun prøvd å øve inn fargene på italiensk og med god hjelp fra barnegruppen ble lesestunden full av ord og samtale seg imellom! Det ble lest to bøker av Chris Haugton på italiensk: Det går bra lille krabbe og Kanskje... Under lesingen deltok alle tre og de var de ulike rollene i boken, dette var veldig kjekt å høre på og for meg som ikke kan italiensk opplevde jeg at boken ble mer levende for meg. De brukte hele kroppen og involverte barna i bevegelser samt at det var en fin dynamikk mellom de som leste. De leste også en annen bok på italiensk om farger hvor det var dans og musikk med til lesingen. 4 bøker i høytlesing for 4-åringer er ganske mye, men grunnet måten de leste på ved at flere deltok i ulike karakterer samt bevegelser fungerte det veldig godt.

Etterpå hadde de et verksted hvor barna fikk lage fargevimpler. Disse ble laget ved at de krøllet avispapir til baller, knøt på en hyssing og festet 3 ulike remser med kreppapir på.

Foto: Mariell Wilhelmsen Vågen

Formidling om verdensrommet

Dette knyttet seg til faglitteratur og vi var med som hjelpere/observatører. Det foregikk ute på plassen foran biblioteket. Det var laget en romrakett i tekstil samt glass fylt med ulike ting som skulle symbolisere elementer fra verdensrommet. Dette ble etter hvert plassert utover romraketten mens det ble forklart hva de ulike elementene var. Denne visuelle presentasjonen gjorde at vi som ikke forsto hva som ble sagt likevel fanget opp mye, vi tror og at det for barna var enklere å forstå sammensetningen av kloden vår når det har blitt visualisert. Avslutningsvis ble det tatt frem en putte boks som viste alle leddene fra verdensrommet til Lampedusa og huset deres. Her kunne man høre at noen av barna snakket om Tunisia og vi opplevde at de hadde en forståelse for omgivelsene som øyen de lever på befinner seg i.

Etterpå fikk barna utdelt faglitteratur med verdensrommet som tema, de satt sammen i små grupper og svarte på spørsmålene sammen. Til slutt ble dette presentert for hele gruppen og barna fikk kommentere underveis. Det var lagt frem en ordløs bok som heter The rocket boy, men denne ble ikke brukt underveis.

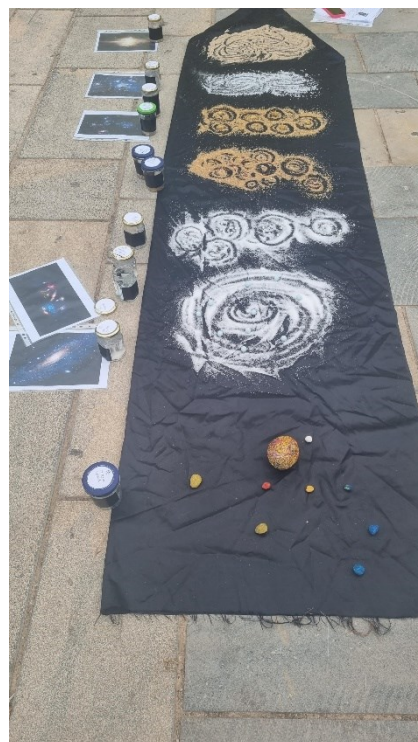

Foto: Mariell
Wilhelmsen
Vågen

ABC – bok

Boken ABC di boccacce er en alfabetbok med et ansikt per bokstav. I hvert ansikt er det tegnet inn en bokstav. Boken er en bok som man bretter ut og den blir veldig lang. Den ble lagt utover et langbord og alle kunne tegne seg selv og putte inn sin egen forbokstav en plass i ansiktet. Når tegningene var ferdig, ble de limt inn i en felles bok med ulike farger på sidene. Man fikk selvsagt velge sin favorittfarge.

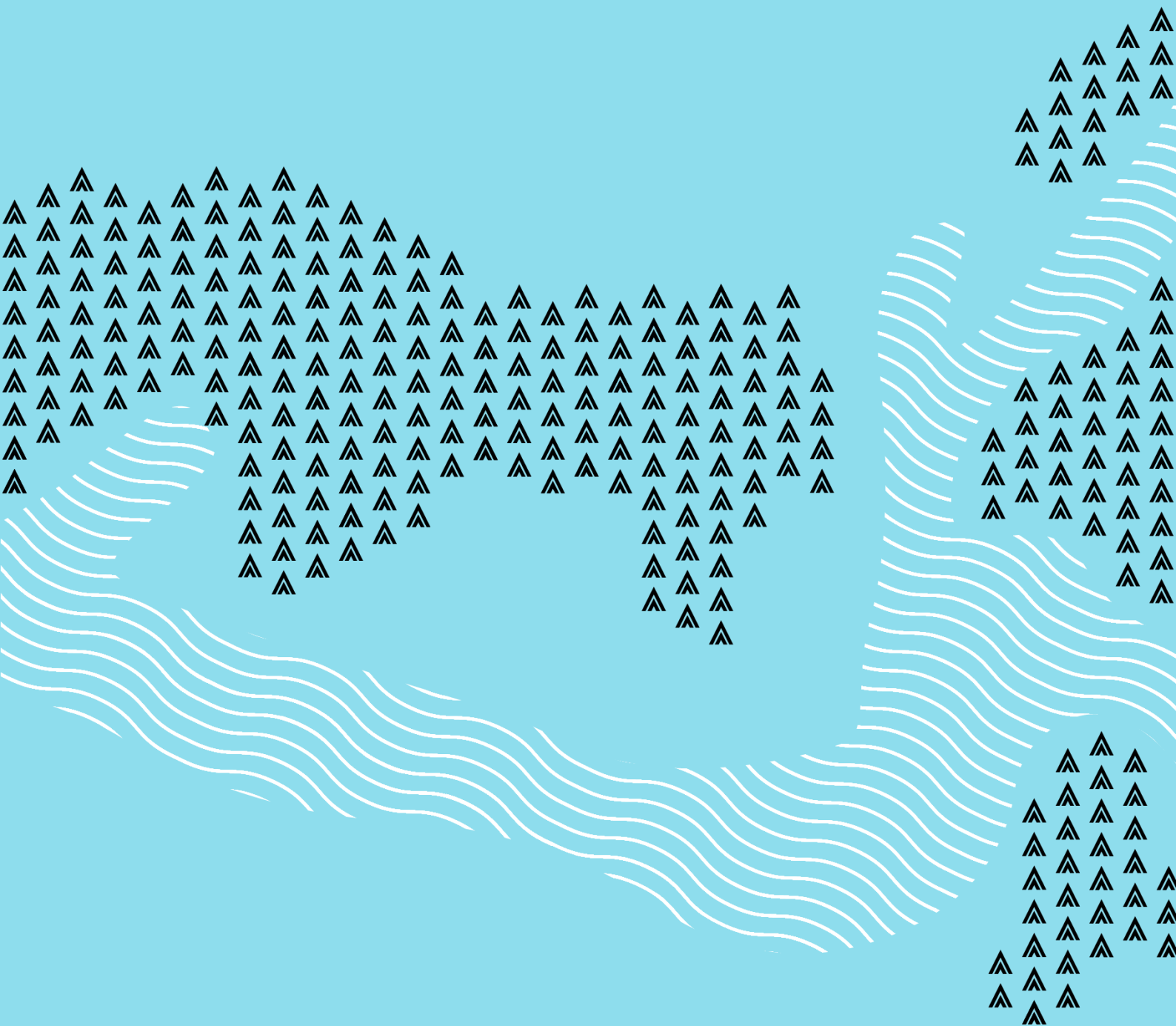
Foto: Henriette Sverre

Laging av dukker

Det var ulike formingsaktiviteter på plassen utenfor nesten hver kveld. En som gikk igjen var laging av dukker til dukketeater, de hadde og laget en stor dukketeaterscene i papp som kunne brukes til dukkene. Disse på bildene er laget med tresleiver.

Foto: Mariell Wilhelmsen Vågen

vestlandfylke.no